

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
2006/06698 me/me2
lab:elt

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
11/00762-2/MAB

Dato
31. oktober 2011

Høringsuttalelse - NOU 2011:12 Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag - Kulturdepartementet

Datatilsynet viser til Kulturdepartementets høring av 28. juni 2011 om NOU 2011:12 Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag. Høringen gjelder en utredning om plassering av ansvar for ytringer.

Etter en gjennomgang av utredningen finner Datatilsynet at det spesielt er utredningens kapittel 4 og 5 som berører problemstillinger av betydning for personvernet. Det er derfor disse kapitlene som særskilt kommenteres nedenfor.

Kommentarer til utredningens kapittel 4 – personvern i media omfattet av selvdømmesystemet

Datatilsynet er enig med Medieansvarsutvalget i at det ikke er hensiktsmessig at media som allerede er underlagt selvdømmesystemet gjennom PFU (Pressens Faglige Utvalg), skal underlegges større offentlig kontroll, jf. utredningens kapittel 4.3.

En styrking av den enkeltes vern ved publisering av personopplysninger i pressen bør heller gjøres ved å styrke og forbedre den muligheten man allerede har for å klage uønsket publisering inn til PFU. Dette gjelder spesielt med hensyn til publisering på Internett, hvor informasjonen spres og tilgjengeliggjøres i et mye større omfang enn for eksempel i papiraviser. Datatilsynet er derfor enig i utvalgets forslag i utredningens kapittel 4.3.4 om at det ikke bør være en bestemt tidsfrist for klager til PFU. Tilsynet mener også at avgjørelse fra PFU alltid bør trykkes i selve nettartikkelen. I tillegg bør artikler som har blitt felt i PFU avindekseres fra søkemotorer, jf. utredningens kapittel 4.3.4.

Datatilsynet er enig i at det i de fleste tilfeller allerede eksisterer tilstrekkelig vern for enkeltpersoner ved publisering av personopplysninger i etablerte media. Det er likevel en noen aspekter ved medias publisering av personopplysninger som ikke er like godt løst i dagens regelverk.

Datatilsynets erfaring fra Slettmeg.no viser at publikum i mange tilfeller sliter med å komme i kontakt med pressen for å få en vurdering av uønskede publiseringer på nett. På samme måte

som det forventes at sosiale nettsamfunn synliggjør relevant kontaktinformasjon på sine sider, bør journalistiske nettmedier tydelig informere sine brukere om hvem de skal henvende seg til for å få en vurdering av ulike innholdsforespørsler. Erfaringen fra Slettmeg.no viser at mange redaktører ikke besvarer spørsmål fra publikum om for eksempel avindeksering, anonymisering og sletting av leserkommentarer eller profilsletting.

En annen problemstilling Datatilsynet støter på er etablerte medias behandling av personopplysninger til formål som ikke alltid er av utpreget journalistisk karakter. Etablerte media har de siste årene utvidet sin virksomhet på Internett, og det er ikke lenger alltid klart når det etablerte mediet opptrer på en journalistisk arena, og når mediet er en vanlig kommersiell aktør, som vil kunne begrenses av personopplysningsloven i sin behandling av personopplysninger.

Eksempler på dette er medias behandling av personopplysninger i forbindelse med eiendomsdatabaser, samt håndtering av profiler i forbindelse med debattforum og sosiale nettsamfunn. I slike tilfeller vil den registrerte privatpersonen ofte forvente å ha rettigheter i henhold til personopplysningsloven, men bli møtt med argumentasjon fra media om at også slik virksomhet faller utenfor lovverket av hensyn til ytringsfrihet og journalistiske formål. Selv om det i de fleste tilfeller allerede eksisterer tilstrekkelig vern for enkeltpersoner ved publisering av personopplysninger i etablerte media der dette gjøres i journalistisk øyemed, i artikler, reportasjer, leserinnlegg med mer, vil det være hensiktsmessig å vurdere hvor grensene for journalistisk virksomhet går ved medias andre tiltak på Internett.

Kommentarer til utredningens kapittel 5 – personvern i media som står utenfor selvdømmeordningen

Datatilsynet er enig med Medieansvarsutvalget i at styrking og videreutvikling av det ikke-rettslige veiledningstilbudet bør være det primære tiltak for å styrke personvernet i forbindelse med publisering på Internett. Publisering på Internett lar seg i liten grad styre av offentlig kontroll, men omfanget av publiseringen av personopplysninger på Internett og spredningen, gjør at det er svært viktig med god informasjon og veiledning for hvordan man skal gå frem for å få fjernet uønsket publisering. Lovregulering og offentlig kontroll med publisering på Internett vil ofte ikke føre til ønsket resultat, blant annet fordi uønsket innhold kan flyttes rundt til flere nettsider, også nettsider etablert i andre land, noe som igjen gjør at offentlige myndigheters vedtak om sletting mister sin relevans.

Datatilsynet er også av den oppfatning at media som er underlagt selvdømmeordningen under PFU som hovedregel ikke bør være omfattet av personopplysningsloven av hensyn til ytringsfriheten, og slutter seg derfor til utvalgets vurdering av dette i utredningens kapittel 5.8.5.1. Tilsynet viser likevel til kommentarene ovenfor om medias virksomhet på Internett som er av mindre journalistisk karakter.

Datatilsynet viser til utredningens kapittel 5.8.5.4 som omhandler publisering av personopplysninger om barn. Datatilsynet er enig med utvalget i at barn fortjener et særskilt vern ved publisering av deres personopplysninger. Dette underbygges også ved at barn gis et særskilt vern mot personvernkrænkelser gjennom barnekonvensjonens artikkel 16, som er innlemmet i norsk rett gjennom menneskerettsloven og dermed gitt forrang foran annen norsk

lovgivning. Gjennomføringen av et forslag om styrking av barnas personvern vanskeliggjøres likevel ved at Datatilsynet, ut fra lovgivningen i dag, ikke kan overprøve foreldres og foresattes samtykkekompetanse på vegne av barn der det er foreldrene eller foresatte som foretar publiseringen.

Tilsynet mener at utvalgets forslag om å gi personer over 18 år rett til å få slettet skadelige opplysninger om seg selv som foreldre har publisert, eller som har blitt publisert før vedkommende var 16 år, er svært positivt. Retten til å få opplysningene slettet bør også omfatte opplysninger som foreldre kanskje ikke har publisert selv, men som de har samtykket til at publiseres på vegne av barnet. Det vil likevel kunne oppstå utfordringer med hensyn til å gjennomføre slik sletting i praksis.

Datatilsynet har gjennom Slettmeg.no erfart at reglene for samtykke til publisering av bilder av barn på nett i mange situasjoner kan oppleves som uklare. Datatilsynet mener derfor det er behov for en presisering av gjeldende regelverk med hensyn til barns personvern som blant annet gir svar på følgende spørsmål:

- Når kan barnet legge ut bilder av seg selv uten å spørre de foresatte?
- Har type bilde noe å si for når et barn kan publisere bildet på nettet selv?
- Kan foresatte legge ut bilde av barnet mot barnets vilje frem til fylte 18 år?
- Kan en foresatt nekte en annen foresatt å legge ut bilder av felles barn?
- Kan samtykke bare gis av en person med foreldreansvar? Hvilke rettigheter har da "deltidspappaen" uten foreldreansvar til å legge ut bilde av sønn eller datter på nett?
- Hvordan er samtykkebestemmelsene for barn under offentlig omsorg?
- I hvor stor grad skal barnets egne ønsker vektlegges i slike saker?
- I hvor stor grad skal "barnets beste" telle?

En slik presisering av reglene må samtidig også nå ut til publikum på en hensiktsmessig måte.

Datatilsynet er enig i utvalgets vurdering med hensyn til ordlyden i personopplysningslovens § 7 – begrepet "herunder opinionsdannende" er overflødig og tilfører ikke bestemmelsen en større klarhet med hensyn til avveiningen mellom ytringsfrihet og personvern. Begrepene kunstnerisk, litterært og journalistisk omfatter allerede opinionsdannende ytringer. Unntaket i personopplysningslovens § 7 fra lovens vilkår for behandling av personopplysninger vil bli snevrere dersom "herunder opinionsdannende" fjernes fra bestemmelsen. Dette vil gi Datatilsynet større rom for å gripe inn overfor krenkende publiseringer. Datatilsynets muligheter for å gripe inn vil selvsagt likevel være begrenset av vernet ytringsfriheten er gitt gjennom Grunnloven § 100 og EMK.

Spesielt om Slettmeg

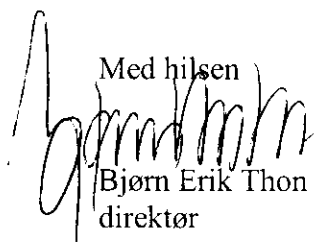
Så langt i 2011 har Slettmeg.no hver måned håndtert rundt 500 henvendelser fra folk i alle aldre. Et fellestrekk ved mange av disse henvendelsene er at de som tok kontakt ikke ville ha fått hjelp av andre instanser. Datatilsynet er derfor enig med Medieansvarsutvalget om at Slettmeg.no bør gjøres til en permanent tjeneste, og at Slettmeg.no også i fremtiden består uten offentligrettslig myndighet.

Dagens organisering av Slettmeg.no under Datatilsynet fungerer svært godt. Både for tjenesten, som har hatt glede av Datatilsynets fagkompetanse i sitt daglige arbeid, men også for Datatilsynet som gjennom Slettmeg.no har fått førstehåndskunnskap om hvilke personvernutfordringer vanlige folk møter på nettet. Slettmeg.no har også vist seg å være en viktig strategisk døråpner for tilsynet inn mot de store utenlandske netttaktørene. Lokaliseringen av Slettmeg.no i Datatilsynet har også gjort det mulig å enkelt overføre saker mellom tilsynet og tjenesten.

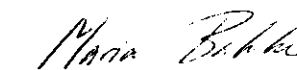
Spesielt om forslaget til å endre navnet på Datatilsynet til Personverntilsynet

Det vises til Medieansvarsutvalgets forslag i utredningens kapittel 5.9 om å endre Datatilsynets navn til Personverntilsynet. Datatilsynet noterer seg forslaget om navneendring, men tilsynet er av den oppfatning at Medieansvarsutvalgets utredning ikke utgjør den riktige konteksten for å diskutere en eventuell navneendring.

Med hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Maria Bakke
rådgiver

Kopi: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet,
v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo